

T.C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

SAYI : 2024/13200-S.24.19883
BAŞVURU NO : 2024/13245
KARAR TARİHİ : 29/11/2024

RET KARARI

BAŞVURAN : [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
BAŞVURUYA KONU İDARE : İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
BAŞVURUNUN KONUSU : Sosyal tesislerde nakit kullanımına izin verilmesi talebi hakkındadır.
BAŞVURU TARİHİ : 27/10/2024

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran özetle; İstanbul Üniversitesi Sosyal Tesislerinde, alışverişin sadece banka ya da kredi kartıyla yapılabilmesi ve dolayısıyla kanuni ödeme vasıtası olan nakit paranın kullanımına izin verilmemesinin banka kartı olmayan kişilerin kantinden yararlanmasını engellediğini, bu düzenlemenin dayanağının bulunmadığını, Üniversite'nin internet üzerinde öğrenci kantinleri-kafeterya alanı işletim ve denetim yönergesi bulunmadığını, bedel tahsilatının nasıl belirleneceğine dair İstanbul Üniversitesi Sosyal Tesisleri Yönergesi'nde *taahhüt edilecek bedelin esaslarının belirlenmesi yürütme kuruluna ait olduğu* ifadesine erişebildiğini, uygulamanın son bulması ve para borcunu öderken nakit para kullanmak için sosyal tesislerin internet üzerindeki şikâyet kutusuna yazdığını **iddia ve ifade ederek** sosyal tesislerde nakit para ile ödeme yapılabilmesi **talebiyle Kurumumuza başvurmuştur.**

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Kurumumuzun 09.10.2024 tarih ve [REDACTED] sayılı yazısı ile şikâyet başvurusunun çözüme kavuşturulması amacıyla İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'ne gönderme kararı vermiştir. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü tarafından **10.10.2024 tarih ve [REDACTED]-[REDACTED]-[REDACTED] sayılı cevabi yazı ve eklerinde özetle;**

2.1. Sosyal Tesislerinin, kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olup, daha kaliteli hizmet sunabilmek amacıyla mali ve finansal sistemin gereklerine uygun olarak kredi kartı ve banka kartı ile tahsilat yapmakta olduğu, bu uygulamanın, aynı zamanda iç denetim sistemimizin etkinliğini artırdığı ve işleyişin daha şeffaf bir şekilde sürdürülmesine olanak sağladığı ifade edilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

3. Anayasa'nın;

3.1 “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması” başlıklı 13. maddesinde; “Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” ,

3.2 “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74. maddesinin 3. ve 4. fıkralarında; “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler” ,

3.3 “Tüketicilerin korunması” başlıklı 172. maddesinde; “Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder.”

4. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun “Faaliyetlerin Düzenlenmesi” başlıklı 47 inci maddesinde; “a. (Değişik: 17/8/1983 - 2880/28 md.) Yükseköğretim kurumları, Yükseköğretim Kurulunun yapacağı plan ve programlar uyarınca, öğrencilerin beden ve ruh sağlığının korunması, barınma, beslenme, çalışma, dinlenme ve boş zamanlarını değerlendirme gibi sosyal ihtiyaçlarını karşılamak ve bu amaçla bütçe imkanları nispetinde okuma salonları, yataklı sağlık merkezleri, mediko - sosyal merkezleri, öğrenci kantin ve lokantaları açmak, toplantı, sinema ve tiyatro salonları, spor salon ve sahaları, kamp yerleri sağlamakla ve bunlardan öğrencilerin en iyi şekilde yararlanmaları için gerekli önlemleri almakla görevlidirler...”

5. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun “Memurların sosyal tesis ihtiyaçları” başlıklı 191 inci maddesinde; “Devlet Memurları için lüzum ve ihtiyaç görülen yerlerde çocuk bakımevi ve sosyal tesisler kurulabilir. Bunların kuruluş ve işletme esas ve usulleri Devlet Personel Başkanlığı ile Maliye ve Gümrük Bakanlığınca birlikte hazırlanacak genel yönetmelikle belirlenir.”

6. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un “Diğer hususlar” başlıklı 31 inci maddesinde; “...(3) Kart çıkaran kuruluşlar, tüketicilere yıllık üyelik aidatı ve benzeri isim altında ücret tahsil etmedikleri bir kredi kartı türü sunmak zorundadır...”

7. 124 sayılı Yükseköğretim Üst Kuruluşları ile Yükseköğretim Kurumlarının İdari Teşkilatın Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin “Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı” başlıklı 32 inci maddesinde; “Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

- Öğrencilerin ve personelin, sağlık işleri ve tedavileri ile ilgili hizmetleri yürütmek,
- Öğrencilerin ve personelin barınma, yemek ve benzeri ihtiyaçlarını karşılamak,
- Öğrencilerin ve personelin, spor, kültürel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak faaliyetleri düzenlemek...”

8. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından 31.12.2023 tarih ve 32416 sayılı (5. Mükerrer) Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğin “Ortak Hususlar” başlıklı 7 inci maddesinde; “(22) Sosyal tesislerle ilgili olarak yapılacak ödeme ve tahsilatlarda aşağıdaki hususlara uyulur: (...)

ç) Ödeme ve tahsilatın banka vasıtasıyla yapılması esastır...”

9. İstanbul Üniversitesi Sosyal Tesisler Yönergesi'nin “Yürütme Kurulunun görevleri” başlıklı 7 inci maddesinde; “Yürütme Kurulunun görevleri şunlardır: a) Sosyal Tesislerin yönetimi hakkında genel ilke kararları almak, uygulamaya yönelik öncelikleri belirlemek ve gerekli düzenlemeleri yapmak, b) Hizmet ve etkinliklerin bu Yönerge hükümlerine uygun olarak yürütülmesini sağlamak...”

IV. KAMU DENETÇİSİ SN. ARİF DÜLGER'İN KAMU BAŞDENETÇİSİ'NE ÖNERİSİ

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

10. Kamu Denetçisi tarafından yapılan inceleme ve araştırma neticesinde; başvurunun reddi gerektiği yönündeki öneri Kamu Başdenetçisi'ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

11. İlk paragrafta ayrıntılarına yer verilen başvuruda başvuran özetle; İstanbul Üniversitesi'ne bağlı sosyal tesislerde sadece kartla ödeme uygulamasının son bulmasını ve nakit para yoluyla ödemenin de geçerli olmasını talep etmektedir.

12. Anayasamızın 13 üncü maddesi, temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasını düzenlemektedir. Bu maddeye göre, "Anayasada yer alan temel hak ve hürriyetler, yalnızca kanunla ve ancak belirli sebeplerle sınırlanabilir." Ayrıca, sınırlama yapılırken, hakların özüne dokunulamayacağı ve sınırlamanın, toplumun huzuru, genel sağlık, güvenlik gibi kamu yararını korumak amacıyla yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Bu çerçevede sosyal tesislerde nakit paranın geçersiz olması ve yalnızca kartla ödeme yapılması düzenlemesi, üniversitenin idari ve mali işleyişini düzenleyen bir karar olarak görünmekle birlikte, kişisel hak ve özgürlükler üzerinde anlamlı bir sınırlama yaratıp yaratmadığı bakımından incelenmesi gerekmektedir. İdarece uygulamanın gerekçesi "daha kaliteli hizmet sunabilmek amacıyla mali ve finansal sistemin gereklerine uygun olarak kredi kartı ve banka kartı ile tahsilat yapmakta olduğu, aynı zamanda iç denetim sisteminin etkinliğini artırdığı ve işleyişin daha şeffaf bir şekilde sürdürülmesine olanak sağladığı" şeklinde ifade edilmiştir. Bu açıdan, yapılan sınırlamanın, Anayasamızın 13 üncü maddesi bakımından hukuka uygun bir şekilde belirlendiği ve uygulandığı savunulabilir. Ancak söz konusu uygulamanın Anayasamızın temel hak ve özgürlüklerle ilgili düzenlemelere aykırılığı bulunmaması hukuka ve hakkaniyete uygun olduğu anlamına gelmediği için ilgili diğer mevzuata uygunluğu bakımından değerlendirilmesi gerekmektedir.

13. Anayasamızın 172 inci maddesi ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun uyarınca, tüketicilerin ekonomik, sosyal ve hukuki açıdan korunması esastır. Bir mal veya hizmetin satışa sunulması sırasında uygulanan ödeme yöntemlerinin sınırlandırılması, tüketicinin özgür iradesini kısıtlamamalı ve herhangi bir mağduriyet yaratmamalıdır. Bu açıdan Üniversite İdaresinin sosyal tesislerde sadece kartlı ödemeleri kabul edilmesi, tek bir ödeme aracına dayalı bir uygulama olup, bu durumun hukuken geçerli olabilmesi için belirli koşullara sahip olması gerekir. Öncelikle, tüketicinin (bu durumda öğrencinin) mağduriyet yaşamaması, ödeme aracının pratikte kolayca ulaşılabilir olması ve bu ödeme yöntemine yönlendirme işleminin (maddi külfet vs.) yükümlendirici bir işlem olmaması gerekmektedir. Bu bakımdan 6502 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin bu tarz finansal ürünleri kullananlar açısından bir koruma sağladığı görülmektedir. Maddeye göre kart çıkaran kuruluşlar, tüketicilere yıllık üyelik aidatı ve benzeri isim altında ücret tahsil etmedikleri bir kredi kartı türü sunmak zorundadırlar. Bu bağlamda nakit kullanımından mahrum kalınması sosyal tesis faydalanıcıları bakımından fazladan bir külfet oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

14. Üniversitenin sosyal tesisinde sadece kartla ödeme yapılması, öğrencilerin nakit taşıma veya nakit ödeme yapma imkânını kısıtlamaktadır. Ancak, kartlı ödeme sisteminin yaygınlaşması, özellikle dijitalleşme ve güvenlik önlemleri göz önünde bulundurulduğunda, sosyal tesislerin yönetimi açısından bir tercihtir. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 47 inci maddesine göre üniversiteler, eğitim-öğretim faaliyetleri ile ilgili kararların yanı sıra, sosyal tesislerin işletilmesi konusundaki düzenlemeler konusunda da kendi iç politikalarını belirleme yetkisini haiz bulunmaktadır. Bu bağlamda, üniversite yönetimi, sosyal tesislerde ödeme yöntemi gibi konularda idari özerkliği çerçevesinde karar alabilecektir. Üniversitenin, idari ve ekonomik işleyişini daha verimli ve güvenli bir şekilde sürdürebilmesi amacıyla kartlı ödeme

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

sistemini tercih etmesi, öğrencilerin temel haklarını ihlal etmediği sürece, yükseköğretim mevzuatına uygun olduğu değerlendirilmektedir.

15. Benzer şekilde 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 191. maddesi, kamu görevlilerinin sosyal tesisler ve benzeri hizmetlerden yararlanacağı konusunda düzenlemeler içermektedir. Üniversiteler, memur statüsündeki akademik ve idari personel için sosyal tesis hizmetleri sunmaktadır. Bu statüde bulunan kişiler açısından da sosyal tesislerde ödeme yöntemlerinin belirlenmesi, üniversite yönetiminin yetki alanı içinde kalmaktadır. Sosyal tesislerin daha verimli ve güvenli işletilmesine dönük olarak yürürlüğe konan düzenlemenin, devlet memuru statüsündeki akademik ve idari personel açısından hak ihlali oluşturduğu saptanamamıştır.

16. Kayıt dışı ekonominin yüksek oranlarda seyrettiği ülkemizde ödemelerin dijital ortama taşınarak kayıt altına alınmasına dönük olarak getirilen çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğ'de, kamu sosyal tesislerince ödeme ve tahsilatların banka vasıtasıyla yapılmasının esas olduğu belirtilmektedir. Tebliğ'de hüküm altına alınmış olan bu durum, ödeme süreçlerinin şeffaflığını artırarak kayıt dışı işlemlerin önlenmesini sağlamayı hedeflemektedir. Kamu kurumlarına bağlı olarak işletilen sosyal tesislerin işleyişine yönelik olan bu düzenlemeye, üniversiteler gibi kamu tüzel kişiliğine sahip eğitim kurumların uyması gerekmektedir. Bu bağlamda, kamu kurumlarının işletmiş olduğu sosyal tesislerde nakit kullanımının kaldırılarak banka ve kredi kartları üzerinden ödemelerin yapılması bu Tebliğ bakımından da hukuki dayanağa sahiptir.

17. İstanbul Üniversitesi Sosyal Tesisler Yönergesinin 7 inci maddesi çerçevesinde, Yürütme Kurulu'nun sosyal tesislerin yönetimi hakkında uygulamaya yönelik öncelikleri belirleme ve gerekli düzenlemeleri yapma yetkisine sahip olduğu açıkça belirtilmiştir. Bu çerçevede, sosyal tesislerde ödeme yöntemlerinin belirlenmesi de Yürütme Kurulu'nun sorumluluğunda olduğuna hükmedilmiştir. Bu sorumluluk doğrultusunda, sosyal tesislerde ödeme yöntemlerinin belirlenmesi ve banka aracılığıyla ödeme yapılması yönünde karar alındığı görülmektedir.

18. İstanbul Üniversitesi Sosyal Tesisleri'nde ödemelerin yalnızca banka ve kredi kartıyla yapılması zorunluğuna dair uygulama 2547 sayılı Kanun çerçevesinde üniversite idaresinin takdir yetkisine dayanan bir karar olduğu tespit edilmiştir. Uygulama, sosyal tesislerde ödeme ve tahsilatların banka aracılığıyla yapılmasını öngören Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğ ile uyumlu olup bu durum dijital ödeme sistemlerinin kullanımını zorunlu kılmaktadır. İstanbul Üniversitesi Sosyal Tesisler Yönergesi ile Yürütme Kurulu'na sosyal tesislerin yönetimiyle ilgili karar alma yetkisi tanınmış, ödeme yöntemlerini belirleme konusunda Yürütme Kurulu yetkilendirilmiştir. Ayrıca söz konusu uygulamanın tüketicinin korunması hakkındaki mevzuatla çelişmediği ve sosyal tesislerin güvenli, düzenli ve etkili bir şekilde işletilmesini sağlamak adına yürürlüğe konduğu belirlenmiştir. Bahse konu sınırlama neticesinde sosyal tesislerden yararlanan öğrencilerin veya kamu görevlisi personelin herhangi bir hakkının ihlal edildiği tespit edilememiştir. Bu çerçevede, kartla ödeme yapılması zorunluğu getirilmesi üniversite idaresinin takdir yetkisi dâhilinde, ödeme işlemlerinin şeffaflığı ve tesislerin verimli işleyişini sağlamak amacıyla alınmış hukuki dayanağı bulunan idari bir karar olarak görülmektedir.

19. Sonuç olarak başvurunun Kurumumuzca değerlendirilmesi neticesinde; Hukuka ve hakkaniyete aykırılığı tespit edilemeyen mezkûr uygulama hakkında yapılan başvurunun reddi yönünde karar verilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine ulaşılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

20. İyi yönetim ilkelerine 28.03.2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 6 ncı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

maddesinde yer verilmiş olup, söz konusu ilkeler yönünden yapılan değerlendirme neticesinde İdarenin süresi içinde ve gerekçeli olarak cevap verdiği anlaşılmıştır.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

21. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin birincisi fıkrası uyarınca, bu **Ret Kararının başvurana tebliğ edildiği tarihten itibaren**, ilgili idarenin işlemine karşı (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup **İstanbul İdare Mahkemelerinde** yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçeler ve dosya kapsamına göre **BAŞVURUNUN REDDİNE;**
Kararın **Başvurana ve İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE** tebliğine,
Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.